

Flygtninge og indvandreres udfordringer efter længere tids ophold i Danmark

- litteraturstudie og interviewundersøgelse blandt kommunale praktikere

---

Indhold

Indledning.....	3
Undersøgelsens metode og datagrundlag	4
Sammenfatning	6
Litteraturstudiet: Hvad siger forskningen?.....	8
En omdiskuteret gruppe.....	8
Udfordringernes kompleksitet	8
En holistisk tilgang.....	9
Vejen til beskæftigelse	10
Virksomme indsatser.....	11
Den kønnede forskel	11
Værdien af beskæftigelse.....	12
Interviewundersøgelsen: Hvad opleves i kommunerne?.....	13
Traumer og sygdom giver store udfordringer.....	13
Det komplekse system er svært at navigere i	14
Flere faktorer vanskeliggør vejen mod beskæftigelse	16
Udfordringer med negativ social kontrol	17
Kommunernes håndtering af udfordringerne.....	19
Medarbejdere med kendskab til målgruppen.....	19
En holistisk behandling af traumer og sygdom	19
En sproglig og social håndsrækning til virksomhederne	20
Hjælp til at forstå systemerne	20
Viden og redskaber, som kunne være gavnlige i den kommunale praksis	22
Et bedre syn for traumerne	22
Bygge borgeren op og bygge bro til virksomheder	23
Systemer der taler sammen og guider borgerne	24
Medarbejdere med større kendskab til målgruppen.....	25
Afrunding.....	27
Litteraturoversigt.....	28
Bilag 1 - Metode	29

Indledning

Antallet af nye flygtninge i Danmark er faldet markant de seneste år, og befinder sig nu langt fra de markante flygtningestrømme vi så i særligt 2015, hvor Danmark modtog flere end 20.000 asylansøgere.¹ Siden er dette tal faldet markant, og i 2020 var der blot 1.547, der søgte asyl i Danmark, og 599 der fik asyl.² I forbindelse med de store flygtningestrømme var der stor opmærksomhed på de nyankomne flygtninge – både hvor de skulle opholde sig, hvordan de skulle lære sproget hurtigt og få et arbejde. Mange indsatser blev rettet mod denne gruppe, og alle nytilkomne flygtninge og familiesammenførte til flygtninge skal i den kommune, de visiteres til, deltage i et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram (tidligere: integrationsprogram), som kan vare op til fem år.³ Dette program sætter rammen for de nyankomnes danskundervisning og for indsatsen for at opnå beskæftigelse gennem blandt andet opkvalificering og virksomhedspraktik.

Men gruppen af flygtninge i Danmark er bred og nuanceret, og dækker en meget større gruppe end dem, der er en del af de nuværende selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammer. Der er en stor gruppe, som har været i Danmark i en lang årrække, og som har fået både børn og børnebørn. Der er en stor politisk interesse for denne gruppe af borgere, og emnet omkring integration møder stor bevågenhed. Ny forskning viser, at der er en positiv udvikling i forhold til gruppen af unge fra almene boligområder, herunder udsatte områder og såkaldte ghettoer, hvor de unge i høj grad bryder den sociale arv. Det er særligt unge med ikke-vestlige baggrund og ufaglærte forældre, som stormer frem på uddannelserne, hvilket vidner om en positiv tendens og gode effekter af blandt andet boligsociale indsatser.⁴ På trods af denne positive udvikling er der dog en stor gruppe af flygtninge og indvandrere, som efter lang tids ophold i Danmark fortsat møder store udfordringer som følge af livet i eksil. Mange af disse er personer og familier med meget komplekse problemstillinger, og således ser vi, at de møder udfordringer på en lang række parametre, herunder generel trivsel, beskæftigelse, sprog, uddannelse, sundhed og kriminalitet.

Udfordringerne er mangeartede og overlappende og går på tværs af generationer. Således kan man nu observere tre generationer; gruppen af indvandrere og deres efterkommere har længe været sammenlignelige grupper, hvis progression på en række relevante parametre er blevet sammenlignet. Det er i dag også muligt at observere gruppen af børn af ikke-vestlige efterkommere, og her ses fortsat en forskel fra deres jævnaldrende med dansk oprindelse.⁵

Med denne undersøgelse sætter vi fokus på gruppen af flygtninge og indvandrere, som har været Danmark i længere tid, og zoomer ind på:

1. Hvad der medfører, at gruppen fortsat står overfor nogle centrale udfordringer
2. Hvordan kommunerne tackler gruppens udfordringer
3. Hvilke redskaber, der er brug for i den kommunale praksis.

---

¹ Udlændinge- og Integrationsministeriet, *Tal på udlændingeområdet pr. 31.12.2020*, 2020

² Ibid.

³ Udlændinge- og Integrationsministeriet, *Selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet og introduktionsprogrammet*, 2020

⁴ Frank Hvilsom, *De er vokset op med ufaglærte forældre i almene boligområder. Nu bryder flere og flere unge mønsteret*, Information, 2021

⁵ Udlændinge- og integrationsministeriet, *Analyse af børn af efterkommere med ikke-vestlig oprindelse*, 2018

Undersøgelsen har særligt fokus på flygtninge og indvandrere, som har været i Danmark i over fem år, og som dermed ikke er en del af hverken selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet.

Desuden har vi øje for de kønsmæssige forskelle på området. Dette skyldes både den markante forskel i beskæftigelse for mænd og kvinder i målgruppen, ligesom forskning viser markante kønsmæssige forskelle i integrationen overordnet set.⁶ Trods fokus på gruppen af flygtninge og indvandrere, som har været i Danmark i længere tid, vil der i den litteratur, vi tager udgangspunkt i, være overlap med litteratur og projekter, som helt eller delvist knytter sig til nyankomne – eller relativt nyankomne – flygtninge. Grupperne deler nogle fælles karakteristika, og det må formodes, at indsatser, som har været gavnlige for at få nyankomne flygtninge i beskæftigelse, også kan være gavnlige for målgruppen for denne undersøgelse.

Undersøgelsens metode og datagrundlag

Udover et litteraturstudie er undersøgelsen baseret på kvalitative interviews med forskellige praktikere i fem udvalgte kommuner (Assens, Roskilde, Greve, Brønderslev og Haderslev), som på forskellige måder er i kontakt med målgruppen af flygtninge og indvandrere. Der er foretaget 20 interviews med i alt 25 personer. Praktikerne spænder fra frivillige og ansatte på frivilligområdet, boligsociale medarbejdere, kommunale sagsbehandlere og en enkelt ansat på et rehabiliteringscenter for torturofre.

Udgangspunktet har været at se på borgere, som har været i Danmark i mere end fem år, og som dermed ikke længere er en del af integrationsindsatsen. En udfordring ved denne opdeling er, at den ikke nødvendigvis gør sig gældende for dem, som beskæftiger sig med målgruppen. Flere af de praktikere, som er interviewet, har således med forskellige grupper at gøre. Nogle arbejder både med nyankomne og dem som har været her i længere tid, nogle har særligt med dem at gøre i overgangen fra ét system til et andet ved udgangen af integrationsperioden. I interviewene har der været fokus på at fremhæve det, som gør sig gældende for flygtninge og indvandrere, som har været i Danmark i fem år eller længere, men med lydhørhed overfor de brede erfaringer, som de inddragede praktikere var i besiddelse af.

I det følgende præsenteres først resultatet af litteraturstudiet af forskning på området. Dernæst præsenteres praktikernes oplevelser og erfaringer. Her fremlægges først nogle af baggrundene for, at målgruppen fortsat oplever udfordringer efter lang tids ophold i Danmark. Rapporten fokuserer så vidt muligt på den kommunale praksis og de redskaber, man her med fordel kan implementere for at imødekomme nogle af de eksisterende udfordringer. Det skal dog indledningsvist nævnes, at nogle af de udfordringer, som går igen blandt en stor del af de adspurgte praktikere, er problematikker, som i udgangspunktet ligger udenfor det kommunale regi.

Således fremhæves det af flere, at den økonomiske situation, som mange flygtninge og indvandrere står i, er en stor stressfaktor, hvilket kan have en stor påvirkning på deres mulighed for at fokusere på eksempelvis at komme i beskæftigelse. Derudover oplever flere, både sagsbehandlere og særligt de frivillige, at den hårde politiske og samfundsmæssige diskurs har en stor negativ påvirkning på målgruppen, herunder også deres

---

⁶ Center for Udsatte Flygtninge, *Om kønsligestilling i arbejdet med integration af flygtninge*, 2020

mulighed for at komme i arbejde. Dette er i udgangspunktet ikke noget, som ligger indenfor det kommunale handlerum, men ikke desto mindre noget, som den kommunale praksis på virkes af og må være bevidst om.

Sammenfatning

På baggrund af en række interviews med kommunale sagsbehandlere, boligsociale medarbejdere og forskellige frivillige, som er i tæt kontakt med målgruppen, identificerer denne undersøgelse nogle centrale udfordringer, som fortsat gør sig gældende for flygtninge og indvandrere efter lang tids ophold i Danmark.

Nogle af de problematikker, som fremhæves, er problematikker, som også gælder udsatte borgere med dansk baggrund. Der er altså klare fællestræk, uagtet om man har minoritetsbaggrund eller ej.

Samtidig er der også nogle problematikker, som er særegne for borgere, som ikke er vokset op i Danmark, og som kommer fra en anden kultur med et andet sprog eller som har eksilproblematikker i bagagen. Når det gælder disse problematikker, er der en del udfordringer, som er fælles med mere nyankomne flygtninge. Der er således erfaringer fra modtagelsen og integrationsindsatsen i relation til relativt nyankomne flygtninge, som med fordel kan overføres til gruppen, der har været i Danmark i flere år.

En del af de temaer, som undersøgelsen identificerer – i relation til f.eks. fokus på traumer, empowerment og tværgående samarbejde – er langt fra nye på integrationsområdet. Men de fortsatte udfordringer med dette peger på, at det halter med implementering af redskaber til at håndtere disse i kommunerne.

Overordnet finder undersøgelsen, at målgruppen stadig oplever en række centrale udfordringer indenfor nogle bestemte områder, hvor der kan være grund til at gentænke den aktuelle praksis:

Traumer

Selv efter længere tids ophold i Danmark, har mange borgere i målgruppen fortsat store udfordringer med traumer. Mange praktikere ser disse traumer som en stor barriere, da de kan blokere for borgerens mulighed for at forstå systemer, tillære sig det danske sprog og have en stor, negativ påvirkning på borgerens sundhed og trivsel. Der er således behov for at have et større fokus på traumer, også hos borgere med længere tids ophold i Danmark, og for at give kommunale medarbejdere bedre redskaber til at møde traumatiserede mennesker.

Beskæftigelse

Dele af gruppen møder fortsat udfordringer med at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette kan skyldes flere forskellige faktorer – sprog, kvalifikationer og opbyggelsen af en arbejdsidentitet er blevet fremhævet blandt praktikerne. Der er et behov for øget fokus på at hjælpe borgeren med at få syn for egne evner og kapaciteter og ad den vej hjælpe borgeren til at få ejerskab i sin jobsøgningsproces. Samtidig er der behov for at skabe bro til virksomhederne, så sproglige og sociale barrierer nedbrydes og gør ansættelsen af borgere med flygtninge- og indvandrerbaggrund lettere for både den enkelte og for virksomhederne.

Systemerne

Mange borgere oplever store udfordringer med at forstå og overskue systemer. Det gælder både det kommunale system, og hvor de skal henvende sig for forskellige problematikker, men også det bredere samfund med skole, pasningstilbud og foreningsliv. Der er således et behov for at hjælpe borgeren til at blive mere kendt med og tryk ved de systemer, som de forventes at kunne navigere i, og samtidig have øje for, at borgeren ikke nødvendigvis er bekendt med egne "videnshuller" eller føler sig tryk ved at spørge.

Kendskab

Når flygtninge- og indvandrerborgere er ude af integrationsindsatsen, kommer de flere steder ud og er en del af normalindsatsen i det kommunale regi. Dette kan skabe udfordringer, da flere praktikere fremhæver,

at et godt kendskab til målgruppen er vigtigt i arbejdet. Dette er både i forhold til at være kendt med den bagage, de kan have med, have forståelse for de kulturelle barrierer, og have opmærksomhed på og kendskab til forskellige former for social kontrol, som kan være til stede hos målgruppen. Derfor kan der være nogle overvejelser omkring, hvor disse borgere placeres i den kommunale praksis, og ikke mindst om hvordan man klæder medarbejderne ordentligt på til arbejdet med målgruppen.

Litteraturstudiet: Hvad siger forskningen?

En omdiskuteret gruppe

Gruppen af ikke-vestlige flygtninge og indvandrere, som har været i Danmark i mange år, men fortsat møder integrationsmæssige udfordringer, er ofte genstand for stor offentlig og politisk bevågenhed. Da regeringen i 2018 satte fokus på parallelsamfund⁷, var netop borgernes baggrund samt beskæftigelsesfrekvensen nogle af de centrale parametre for, hvornår et område karakteriseres som en ghetto. Men det er ikke kun på beskæftigelse, at udfordringerne kommer til udtryk og vækker stor offentlig debat. Da smitten af COVID-19 i august 2020 tog særlig fart i Aarhus, kom byens indbyggere med somaliske rødder i søgelyset, da det viste sig, at en stor del af de smittede fandtes i denne gruppe.⁸ Dette ledte til en debat om ulighed i sundhed, og satte fokus på socioøkonomiske forskelle og adgang til viden.

Udfordringernes kompleksitet

Udfordringerne for denne målgruppe er komplekse, og mange forskellige faktorer spiller ind. Beskæftigelse er en af de centrale problemstillinger. Når vi ser på beskæftigelsesfrekvensen overordnet set, ligger både mænd og kvinder med ikke-vestlig oprindelse væsentligt lavere end både mænd og kvinder med dansk oprindelse. Det gælder i særdeleshed kvinder med ikke-vestlig oprindelse, som er den gruppe med den laveste beskæftigelse.⁹

Af centrale udfordringer peger forskning og undersøgelser på, at den lave beskæftigelse i høj grad er et resultat af sprogbarrierer, manglende kvalifikationer og viden om det danske arbejdsmarked.¹⁰ Dog har nyere forskning vist, at gruppen af ikke-vestlige ledige på nogle måder er mere ressourcestærke end gruppen af etnisk danske langtidsledige og overordnet set har et bedre helbred.¹¹ Dette indikerer, at der er et stort uforløst potentiale hos denne gruppe af ledige, som dog ser ud til at have svært ved at blive imødekommet med de nuværende indsatser.

Der er de seneste år kommet et fokus på den effekt, som sagsbehandlerens syn på den ledige har for den lediges udsigter til at komme i arbejde. Væksthusets Forskningscenter offentliggjorde i 2019 en undersøgelse af somaliske kvinders oplevelse af beskæftigelsessystemet i Danmark. På baggrund heraf konkluderes det, at der kan ligge nogle bestemte forforståelser om grupper af ledige hos sagsbehandleren, som har en negativ indvirkning på den lediges vej til beskæftigelse. Forforståelser eller forskelsbehandling på arbejdet kan ligeledes være en hindring.¹²

Gruppens lave tilknytning til arbejdsmarkedet er en af flere udfordringer, som gruppen står overfor med livet i eksil. Det lave beskæftigelsesniveau samt livet på overførselsindkomster er nogle af baggrundene for den

---

⁷ Regeringen, *Ét Danmark uden parallelsamfund*, 2018

⁸ Statens Serum Institut, *Smittetallet steg yderligere i uge 32*, 2020

⁹ Det Nationale Integrationsbarometer, *Tal & analyser - Beskæftigelse*, 2020

¹⁰ Christian Bennike, *Ny ph.d.: Økonomisk pisk får ikke indvandrere i arbejde*, Information, 2015.

¹¹ Væksthusets Forskningscenter, *Ikke-vestlige indvandrere karakteristika, jobparathed og aktive indsatser*, 2018

¹² Malte Dahl, *Detecting Discrimination*, Københavns Universitet, 2019

lave socioøkonomiske status, som mange flygtninge lever under, også lang tid efter deres ankomst til Danmark. Og det har betydning for andre af målgruppens udfordringer.

Således skriver Det Kriminalpræventive Råd i deres rapport "Kriminalitet og etniske minoriteter" fra 2019:

"Kriminologisk forskning viser, at socioøkonomisk baggrund er stærkt sammenhængende med kriminalitet. Ifølge Danmarks Statistik (2017) er etniske minoriteter ringere stillede rent socioøkonomisk end andre danskere, hvilket bl.a. måles i forældres indkomst- og uddannelsesniveau. Særligt minoriteter fra ikke-vestlige lande er ringere stillede."¹³

I samme rapport konkluderer rådet, at minoritetsetniske borgere i højere grad anholdes og sigtes uden at det efterfølgende medfører en dom, og hvilket ifølge rådet kan virke diskriminerende og ekskluderende.¹⁴ Disse følelser af at være ekskluderet fra samfundet og betale en høj pris for sin baggrund, kan ifølge sociolog Aydin Soei føre til *modborgerskab*. Dette begreb dækker den vrede, det afføder, når særligt grupper af unge mænd får oplevelsen af aldrig at kunne blive en del af samfundet og aldrig blive anerkendt som ligeværdige borgere, blandt andet på grund af deres religion.¹⁵

Uligheden sætter også sine spor på uddannelsesområdet. Undersøgelser viser, at både indvandrere og efterkommere klarer sig dårligere i folkeskolens afgangsprøver end elever med dansk oprindelse.¹⁶ Samme rapport viser, at der også er en væsentlig forskel i resultaterne ved folkeskolens afgangsprøve mellem elever med dansk oprindelse og børn af efterkommere, hvor sidstnævnte gruppe forlader 9. klasse med et lavere gennemsnit.¹⁷ Dette indikerer, at de udfordringer, som mange flygtningefamilier oplever ved livet i eksil, påvirker familien gennem generationer og fortsat påvirker fremtidsudsigterne selv efter mange år i Danmark.

Det er ikke kun på karakterer, at gruppen af unge med dansk oprindelse klarer sig bedre end deres jævnaldrende efterkommere. Selvom der over de seneste ti år er sket markante stigninger i ikke-vestlige efterkommeres uddannelsesniveau, ikke mindst hvad angår unge kvinder, så halter de fortsat efter gruppen af unge med dansk oprindelse¹⁸, når man blot sammenligner de to grupper. Der er dog nogle markante forskelle, og efterkommere er bedre end de etnisk danske unge til at bryde den sociale arv. Således får en større andel af efterkommere, som er vokset op med ufaglærte forældre, en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, end det gælder for gruppen af unge med dansk oprindelse.¹⁹

En holistisk tilgang

Kompleksitet og overlap mellem problemstillinger karakteriserer udfordringerne for mange af de familier, som denne undersøgelse sætter fokus på. For at støtte disse familier bedst muligt, er det således nødvendigt

¹³ Det Kriminalpræventive Råd, *Kriminalitet og etniske minoriteter*, 2019

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Jens Ejsing, *Vrede unge mænd*, Berlingske, 2015

¹⁶ Udlændinge- og integrationsministeriet, *Analyse af børn af efterkommere med ikke-vestlig oprindelse*, 2018

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Danmarks Statistik, *Indvandrere i Danmark*, 2019

¹⁹ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, *Indvandrere og efterkommere bliver i højere grad mønsterbrydere*, 2019

med en holistisk tilgang i indsatsen. Det er altså ikke tilstrækkeligt kun at se på ét aspekt, såsom eksempelvis beskæftigelse, da dette kun udgør en af de problemstillinger, som familierne står overfor.

Det er nødvendigt med helhedsorienterede og tværfaglige indsatser, som tager udgangspunkt i samarbejde og koordinering mellem forskellige faggrupper, så familien oplever en mere samlet indsats på tværs af forskellige enheder. Man må med andre ord tage hånd om den kompleksitet, som præger familiernes udfordringer, med en forståelse af, at helbred, beskæftigelse og børnenes uddannelse hænger sammen.²⁰

En indsats, som fremhæves i rapporten "Beskæftigelse og traumatiserede flygtninge", er *Hela Familjen 2.0* fra Sverige. Målgruppen for projektet er forældre i børnefamilier, som har været på offentlig forsørgelse over en længere periode, og som på grund af forskellige, komplekse problematikker står udenfor arbejdsmarkedet. Omkring 70 % af deltagerne havde flygtningebaggrund. Samtale er et af de centrale elementer i indsatsen, og gennem indgående samtaler forsøger sagsbehandleren af nå frem til bagvedliggende grunde til den manglende tilknytning til arbejdsmarkedet. Sagsbehandleren har langt bedre tid til den enkelte familie, end det normalt er tilfældet, og forholder sig til alle forhold, som kan have indflydelse på trivsel generelt og beskæftigelse. Sagsbehandleren spørger desuden altid ind til børnene, og har dermed også øje for aspekter som skole, sundhed og lignende. Tankegangen er, at i komplekse sager kan koordinering og samarbejde skabe hurtigere resultater, og give børnene bedre forudsætninger fremadrettet.²¹

Vejen til beskæftigelse

Der er iværksat mange forskellige tiltag for at få flere flygtninge og indvandrere i beskæftigelse, og det har i flere omgange været diskuteret, om en lavere ydelse øger motivationen for at komme i arbejde. Der er klare indikationer på, at de lavere ydelser ikke har nogen væsentlig betydning for beskæftigelsen for denne gruppe, da det ikke er motivationen til at arbejde, som ligger til grund for den lave beskæftigelse.²² Studier har desuden vist, at foruden fraværet af langtidssigtede effekter på beskæftigelse ved en lavere ydelse, kan det have en række negative afledte effekter på blandt andet kriminalitet samt børns integrations- og uddannelsesniveau, når ydelsen beskæres markant.²³

Desuden er der det seneste år set et fald i beskæftigelsen hos gruppen af flygtninge, som til dels kan tilskrives det paradigmeskifte, som blev vedtaget i 2019. Det nye fokus på midlertidighed ser ud til at have skabt dårligere forudsætninger og mere usikkerhed for både flygtninge og arbejdsgivere, hvilket tilsyneladende har påvirket beskæftigelsen i en negativ retning.²⁴ Denne tendens er forstærket af coronakrisen, som særligt rammer grupper, der i forvejen har den svageste tilknytning til arbejdsmarkedet.

---

²⁰ Center for Udsatte Flygtninge, *Beskæftigelse og traumatiserede flygtninge*, 2019

²¹ Ibid.

²² Christian Bennike, *Ny ph.d.: Økonomisk pisk får ikke indvandrere i arbejde*, Information, 2015.

²³ Rockwoolfonden, *Starthjælp gør flygtninge til Danmarks fattigste*, 2019

²⁴ Mandag Morgen, *Færre flygtninge kommer i job efter paradigmeskifte*, 2020

Virksomme indsatser

Den brede litteratur på området viser også nogle klare mønstre ift. hvilke indsatser, der har en positiv indvirkning på beskæftigelsen. Der er positive effekter på beskæftigelsen ved indsatser, som har et tæt samarbejde med virksomheder, og hvor indsatsen er rettet mod brancher, hvor der er mangel på arbejdskraft. Den positive effekt er formodentlig et resultat af, at koblingen er meningsfuld for både arbejdspladsen og den ledige, og der er bedre mulighed for beskæftigelse efter endt virksomhedspraktik.²⁵

Derudover er der fundet positive effekter af en fremskudt beskæftigelsesindsats, hvor en del af jobcentret rykkes ud i udsatte boligområder. Målet er at sikre en mere nærværende indsats, hvor der er mere samspil mellem forskellige faggrupper, og dermed kan der i højere grad tages hånd om den kompleksitet, som præger mange langtidslediges situation. Denne indsats har vist sig særligt gavnlige for langtidsledige indvandrere.²⁶ Indsatsen har desuden haft fokus på at få målgruppen tættere på arbejdsmarkedet gennem lønnede timer, fremfor ulønnet virksomhedspraktik, for at øge borgerens motivation og tro på vejen mod arbejdsmarkedet.²⁷ Videre har sådanne fremskudte indsatser, hvor der opbygges tillidsfulde relationer, vist sig at give sagsbehandlere bedre mulighed for at få viden om og identificere negativ social kontrol, som kan være en barriere for nogle etniske minoritetskvinders beskæftigelse.²⁸

Den kønnede forskel

Der er en række forskelle mellem kønnene ift. beskæftigelse, som også tydeligt kommer til udtryk blandt flygtninge og indvandrere. Dette ses blandt andet ved, at kvinder med ikke-vestlig oprindelse har den laveste beskæftigelsesgrad.²⁹ Og mens gruppen af indvandrere generelt modtager mindre aktivering end den øvrige gruppe af ledige, så modtager kvindelige indvandrere mindst aktivering.³⁰

Desuden er der en skævhed ift. den indsats og de praktikker, som kvinder modtager, hvilket kan gøre det sværere for dem at opnå beskæftigelse efter f.eks. virksomhedspraktikker.³¹ Denne ulighed mellem kønnene er formodentlig en del af forklaringen på, at særligt kvinder får størst udbytte, når der i virksomhedspraktikken er et fokus på brancher, som efterspørger arbejdskraft.³²

Samtidig oplever en del indvandrerkvinder at blive mødt med en særlig forforståelse i beskæftigelsesindsatsen, som indebærer negative forventninger til deres evner og ambitioner.³³ Desuden er der forskelle på mænd og kvinder, når det kommer til deres egen vurdering af udsigterne til at komme

---

²⁵ Vive, *Jobrettet integration*, 2020

²⁶ Center for Boligsocial Udvikling, *Fremskudt beskæftigelse i udsatte boligområder*, 2020

²⁷ Ibid.

²⁸ Als Research, *Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse i Københavns Kommune*, 2020

²⁹ Det Nationale Integrationsbarometer, *Tal & analyse - Beskæftigelse*, 2020

³⁰ Danmarks Videnscenter for Integration, *Indvandrere på kontanthjælp modtager mindre aktivering*, 2020

³¹ Center for Udsatte Flygtninge, *Om kønsligestilling i arbejdet med integration af flygtninge*, 2020

³² Vive, *Jobrettet integration*, 2020

³³ Væksthusets Forskningscenter, *Somaliske kvinders fortællinger om arbejde og ledighed*, 2019

beskæftigelse og deres egne kompetencer, hvor mændene generelt er mere positive. Sagsbehandlerne vurderer også mændene højere på de forskellige parametre.³⁴

Værdien af beskæftigelse

Der er en lang række incitament for, at gruppen af indvandrere opnår en større grad af beskæftigelse på det danske arbejdsmarked. Der er naturligvis et økonomisk incitament for at få flere i beskæftigelse, og dermed færre på offentlig forsørgelse. Derudover er det et fokuspunkt i bekæmpelsen af parallelsamfund og ghettoområder, at flere kommer i beskæftigelse.

Det kan for den enkelte have store personlige konsekvenser at være afskåret fra arbejdsmarkedet og dermed i en vis grad være isoleret. Meget forskning peger desuden på, at beskæftigelse kan være med til at øge trivsel hos flygtninge med traumer, ligesom det kan have store konsekvenser for det psykiske helbred ikke at være i beskæftigelse.³⁵

---

³⁴ Vive, *Jobrettet integration*, 2020.

³⁵ Se blandt andet Center for Udsatte Flygtninge, *Arbejdets betydning for flygtninge med traumer*, 2011

Interviewundersøgelsen: Hvad opleves i kommunerne?

Det er et gennemgående billede, at de udfordringer, som målgruppen oplever, er meget komplekse og sammenvævede. I det følgende vil nogle temaer blive præsenteret hver for sig vel vidende, at de i praksis på forskellige måder lapper ind over og påvirker hinanden.

Traumer og sygdom giver store udfordringer

En af de helt centrale problematikker, som langt størstedelen af de interviewede praktikere fremhæver som en vigtig bagvedliggende faktor for de udfordringer, borgerne møder i deres hverdag, er traumer. Dette gælder både de flygtninge, som er kommet for relativt nylig, og dem som har været her i en lang årrække. Det, som fremhæves af mange af praktikerne, er, at en del af de flygtninge, som har været her længe, netop ikke har fået bearbejdet deres traumer, og det er et af de centrale forhold, som ligger bag de udfordringer de møder. Flere forklarer, hvordan disse traumer formentlig er en del af forklaringen på, at det kan være svært for borgerne at fokusere på at komme i beskæftigelse, fordi der er meget andet, som fylder for borgeren.

En medarbejder hos et center for torturofre uddyber denne problematik, som gør at personer med traumer er begrænsede i deres daglige virke:

”Så er der jo det center der hedder hippocampus i hovedet, som administrerer tid, sted, rum, retning. Det er understimuleret, hvorimod det center der styrer frygt og de voldsomme følelser, det er overeksponeret. Så man har et neurologisk system, som er i alarmberedskab [...] Det er rigtig, rigtig svært, fordi hvis ens system er i alarmberedskab, så har man ikke adgang til de processer der gør, at man kan se tid, sted, rum, retning. Det vil sige, den røde tråd bliver brudt. Det er svært at finde retning i livet, det er svært at kunne navigere og manøvrere hensigtsmæssigt, fordi det er ikke tilgængeligt, rent neurologisk.”

Medarbejderen specificerer, at det er samme neurologiske begrænsning, som skaber problemer i forhold til sprogtilegnelse, og peger altså på, at hvis en borger har ubearbejdede traumer, så vil mange problematikker omkring forståelse af systemer, tilegnelse af sproglige færdigheder og mange af de problematikker, som fremhæves af både frivillige, boligsociale og kommunale medarbejdere, i et vist omfang kunne kobles til dette. Denne udfordring står naturligvis ikke alene, men praktikerne oplever, at udfordringen med traumer i høj grad gør sig gældende hos mange borgere, også efter lang tids ophold i Danmark. Flere oplever desuden, at de ubehandlede traumer kan påvirke hele familien, og at det kan have stor, negativ påvirkning på børn at vokse op med traumatiserede forældre. Udfordringen med traumerne er altså ikke begrænset til beskæftigelse og forståelse af systemer, men kan påvirke familiens generelle trivsel.

Problematikken omkring traumer eller ”det de har med sig fra tidligere” er en gennemgående faktor hos praktikerne. Samtidig oplever flere det som svært, fordi det kræver en særlig faglighed at gå ind i, og derfor ikke er noget, som frivillige eller boligsociale medarbejdere kan gøre på egen hånd.

Flere nævner yderligere, at borgerne kan have et meget komplekst sygdomsbillede, som det kan være svært for systemet at imødekomme. En sagsbehandler formulerer det således:

”Og fordi sundhedsvæsnen jo heller ikke endnu er ordentligt gearret til den her målgruppe. Og få dem afklaret ordentligt. De bliver sådan lidt skubbet frem og tilbage [...] Man kan sige, det er ikke altid dokumenterbart, hvad det er, borgeren fejler. Man kan se og høre, at der er noget, der ikke er som det skal være, men det der med diagnoser, det kan stadigvæk være lidt svært for den her målgruppe.”

Flere oplever altså en generelt manglende forståelse for nogle af de sygdomsproblematikker, som særligt retter sig mod borgere i denne målgruppe. Samtidig udtrykker flere praktikere, at det ofte kan gøre, at borgerne ender med at blive ”sendt frem og tilbage” i sundhedssystemet, uden at blive imødekommet og få afklaret deres sundhedsudfordringer.

En sagsbehandler nævner desuden, at hun oplever, at mange borgere i målgruppen har en sygdomsforståelse, som kan være meget forskellig fra den gængse i Danmark. Det kan eksempelvis være en udfordring, hvis borgere med en diskusprolaps har en forståelse af, at det kræver hvile fremfor træning. Denne forskel i sygdomsforståelse opleves også som noget, der kan gøre det sværere for en sagsbehandler at rette borgeren mod beskæftigelse.

Det komplekse system er svært at navigere i

En central problematik, som ifølge mange af de adspurgte praktikere følger flygtninge og indvandrere, også efter lang tids ophold i Danmark, er manglende kendskab til systemer. Dette gælder på en lang række områder, og handler både om SKAT, boligstøtte og jobsøgning, men også skolesystemet, AULA og daginstitutioner. Flere oplever, at dette manglende kendskab til systemerne gør det vanskeligt for forældrene at engagere sig i børnenes skolegang, herunder eksempelvis at deltage i forældresamarbejde. Særligt de boligsociale medarbejdere oplever, at dette kan gøre skolegangen mere vanskelig for børnene, fordi de mangler opbakning og vejledning i forhold til deres skolegang.

En boligsocial medarbejder fortæller:

”Så har vi så nogle familier, hvor vi har nogle kvinder, som har børn nu, hvis forældrene kom til Danmark for mange år siden. Som jeg har haft ind i nogle samtaler, og som også siger: ’Jeg vil aldrig byde mine børn det, at de skal være så ensomme i deres skoleliv, som jeg var. Mine forældre forstod intet.’ Så der ligger også den der ensomhed for de her børn, for forældrene forstår ikke noget. De kan ikke hente hjælp.”

Denne oplevelse af manglende forståelse af særligt skolesystemet, og den påvirkning det har på børnenes skolegang, går igen hos flere praktikere. Forældrenes manglende forståelse begrænser børn og unges mulighed for at engagere sig i skole, uddannelse og fritidsaktiviteter, fordi de ikke kan få opbakning hjemmefra.

Yderligere nævner flere, at forældrenes usikkerhed og manglende kendskab til disse systemer kan medføre, at børnene har større forståelse end forældrene. Dette kan gøre, at forældrene bliver usikre i forhold til at sætte grænser for deres børn. Flere forældre føler sig altså begrænsede i deres muligheder for at opdrage deres børn, fordi de er usikre på den danske kontekst, som de skal opdrage børnene i. Flere boligsociale medarbejdere har oplevet eksempler på, at børnene har udnyttet denne usikkerhed, og eksempelvis truet

med at sladre til kommunen, hvilket har begrænset forældrenes handlerum, og skabt en frygt for, at børnene kan blive fjernet fra hjemmet.

Ifølge flere ligger der altså en særlig opgave i at være opmærksom på, hvilke vidensbehov der er hos nogle familier, selv efter mange års ophold til Danmark, hvad angår de instanser, som de og deres børn møder i dagligdagen. Flere af familierne mangler et trygt rum, hvor de kan spørge ind til de ting, de er usikre på, og ikke forstår, uden at de skal føle sig usikre på, hvilke konsekvenser det kan få.

Digitalisering fremhæves også som en stor udfordring for målgruppen. Særligt blandt de frivillige fremhæves det, at det er meget svært for mange borgere selv at læse deres post og udfylde ansøgninger uden hjælp. Dét, at det foregår digitalt, og at sproget oveni generelt er meget svært at forstå, gør, at mange af borgerne har brug for hjælp fra eksempelvis frivillige kræfter.

Udfordringerne med at forstå systemet og kunne læse post fra det offentlige opleves af flere på det boligsociale felt som noget, der kan give borgerne store bekymringer. Her fremhæver de, at særligt fordi mange familier er pressede på deres økonomi, så opfattes ethvert brev som en trussel. Endvidere kan det være svært for borgerne at gennemskue, om et brev blot har til formål at oplyse, eller om det er noget borgeren skal reagere på. Det er generelt opfattelsen, at borgerne ønsker at leve op til de krav og regler, der er, men at kompleksiteten i det eksisterende system – det sprog der kommunikeres i og den høje digitalisering – gør det svært for dem. Det betyder også, at selv breve i e-boksen, som blot har til formål at oplyse om mindre indgribende ting, kan skabe store bekymringer hos borgeren.

En gennemgående udfordring, som opleves af særligt de praktikere, som er i kontakt med målgruppen udenfor det kommunale regi, er borgernes udfordringer i forhold til at overskue systemet, og vide hvor de skal henvende sig omkring forskellige problematikker. For nogle er kommunen en samlet enhed, og det er svært for borgerne at være klar over, hvor de skal henvende sig for at få den hjælp, de er berettigede til.

Flere boligsociale medarbejdere oplever, at der er mange forskellige kommunale aktører koblet på borgerne, hvilket gør det svært for borgerne at navigere i. Samtidig bliver det også nævnt, at der er mange tilbud til borgerne, og mange der gerne vil forsøge at rykke målgruppen, men som ikke nødvendigvis taler sammen. Derfor efterspørger særligt flere boligsociale medarbejdere mere inddragelse i det kommunale, så man kan sparre bedre med hinanden og samarbejde omkring indsatserne i stedet for at lave parallelle indsatser, som også kan virke forvirrende for borgerne.

Det handler også om vidensdeling, som en boligsocial medarbejder pointerer:

”Vi ved ikke, hvor vi skal formidle vores viden hen. Det er jo der, vi nogle gange går galt. Hvis vi skal formidle videre, så er det fordi, det er så galt, at det er en indberetning. Men ganske almindelig know-how om de personer, vi omgås, det giver vi jo ikke videre, for vi ved ikke hvem vi skal give det til. Så der er også noget koordinering der.”

Flere af de boligsociale medarbejdere giver udtryk for, at de kunne gøre mere nytte med deres indsigt og kendskab til målgruppen, hvis der var mere koordinering mellem de forskellige aktører, som er i kontakt med målgruppen.

Flere faktorer vanskeliggør vejen mod beskæftigelse

Muligheden for at komme i beskæftigelse er en af de helt centrale udfordringer, som fremhæves gennem interviewene. Mange af de inddragede praktikere fremhæver, at de oplever det at få et arbejde og forsørge sig selv som et stort ønske for størstedelen af målgruppen. De oplever både interne og eksterne udfordringer for målgruppen i forhold til at komme i beskæftigelse.

De interne udfordringer, som omhandler gruppen selv, går i høj grad på kvalifikationer, arbejdsidentitet, og kompleksiteten i de udfordringer, som mange af familierne står overfor. Dermed spiller udfordringerne i forhold til netop systemer sammen med udfordringen i at søge arbejde. Her handler det ikke kun om – som mange af praktikerne fremhæver – at det kræver godt kendskab til de digitale systemer og platforme, og desuden et ret godt dansk niveau, for eksempelvis at gøre brug af Jobnet og skrive et CV. Udfordringer ift. arbejde handler ifølge en stor del af de adspurgte praktikere også om, at når man har udfordringer med at forstå systemerne, så er der mange ting, som kan komme til at fylde meget, og som derfor for den enkelte borger står i vejen for at fokusere på at komme i beskæftigelse.

Som en medarbejder, som arbejder med frivilligindsatsen udtrykker det:

"Og typisk så spiller tingene jo sammen. At hvis der er en sag på dit barn, og du har nogle problemer i din familie, så har du også færre ressourcer til at søge et job, og gå ud med dit CV for eksempel. [...] Jeg tror virkelig, der er brug for en mere helhedsorienteret indsats, hvis man for eksempel skal have kvinderne ud på arbejdsmarkedet."

Generelt fremhæver flere, at der er brug for opmærksomhed i forhold til at få kvinderne på arbejdsmarkedet. Dette skyldes blandt andet, at nogle kvinder har begrænset uddannelse og erhvervs erfaring fra deres oprindelsesland og ikke har en lønarbejdsidentitet at trække på. Samtidig fremhæver flere, at nogle kvinder kan blive meget udfordrede hvis de kommer i beskæftigelse, fordi de ender med at skulle lave dobbelt arbejde, fordi de fortsat står for de huslige ting i hjemmet. Det fremhæves altså fra flere praktikere, at der ligger en opgave i at tale ind i familiemønstre og fælles forældreansvar for at forbedre kvindernes muligheder for at komme i beskæftigelse.

Praktikere indenfor både det frivillige, boligsociale og det kommunale fremhæver desuden vigtigheden af at have fokus på *empowerment*. Borgernes begrænsede erfaringer betyder, at der, især hos kvinderne, er brug for at have særligt øje for skjulte potentialer. En medarbejder på frivilligområdet påpeger, at fordi mange af disse borgere kæmper med deres selvværd og er inde i en fortælling om, at de ikke kan noget, er det meget vigtigt at tale borgeren op. Medarbejderen fortæller videre, at de oplever at mange borgere ikke er vant til at blive mødt med en anerkendende og *empowerment*-orienteret tilgang, og at det derfor er noget, der er brug for øget fokus på indenfor alle instanser, da det er med til at underbygge den motivation til at komme i arbejde, som mange af borgerne har. Samme medarbejder nævner også vigtigheden af at bringe borgerens egne interesser mere i spil, for mange er ikke vant til at blive spurgt ind til, hvad der interesserer dem, og ikke nødvendigvis er klar over, at egne interesser kan bringes ind i processen mod at komme i beskæftigelse.

Nogle af de mere eksterne udfordringer i forhold til at få målgruppen i beskæftigelse, handler i højere grad om, hvordan de bliver mødt på arbejdsmarkedet. Her nævner en sagsbehandler, at der kan være meget store krav til borgernes dansk kundskaber:

”Det er svært for Muhammed at få foden indenfor. [...] Jeg synes erhvervslivet efterspørger rigtig, rigtig meget dansk, ift. hvor jeg tænker, hold nu op. Jeg har for eksempel en, der er i løntilskud lige nu hos et tømrerfirma, og han er færdig med dansk, han læser 9. klasse på fjernstudie, og han har fået eneundervisning i rigtig, rigtig lang tid. Arbejdsgiver bliver ved med at sige, ’ej, han er så dårlig til dansk, jeg kan slet ikke, det er helt vildt.’ Hvor jeg tænker ’hold da,’ altså han taler flydende dansk.”

Flere oplever altså, at der stilles meget høje krav til borgernes niveau af dansk, som det er meget svært at imødekomme, hvis man ikke har dansk som modersmål. Derudover fremhæver flere, at der kan være nogle sociale spilleregler på arbejdspladserne, som borgerne ikke er bekendt med. Nogle praktikere tilskriver dette kulturforskelle, mens andre er mere tilbageholdende med at bruge kultur som en markør for en barriere.

Fælles for praktikerne er, at de oplever, at de sociale spilleregler er svære for flygtninge og indvandrere at kende, før de begynder på en arbejdsplads, og det kan stå i vejen for den gode beskæftigelse. Det kan eksempelvis handle om, hvordan man afholder sin frokostpause, hvordan man forholder sig, når man er færdig med den opgave, man er blevet sat i gang med, og andre lignende, mindre situationer. Flere praktikere fremhæver sådanne små situationer, som kan danne baggrund for misforståelser og mindre konflikter, som noget, der spænder ben for mange flygtninge og indvandrere. Disse problematikker kan skabe udfordringer for den enkelte i forhold til beskæftigelse. Samtidig kan det have en bredere negativ påvirkning på virksomhedernes villighed til at tage flygtninge og indvandrere ind i enten praktik eller ordinær beskæftigelse, hvis den brede fortælling bliver, at det er forbundet med besvær, kommunikationsproblemer og sociale udfordringer.

Udfordringer med negativ social kontrol

Særligt blandt de boligsociale medarbejdere fremhæves negativ social kontrol som en problematik, som begrænser gruppens ressourcer. De beskriver, at der i nogle grupper kan være stærke forventninger til hinanden, og derfor kan der hurtigt opstå konflikter. Samtidig beskriver en boligsocial medarbejder, at det ikke kun er kvinder, som udsættes for negativ social kontrol, men at det også gør sig gældende for nogle mænd. Samtidig understreges det, at negativ social kontrol ikke kun sker i hjemmet, men også kan komme fra borgerens oprindelsesland og det omkringliggende miljø. Denne sociale kontrol kan påvirke både individer og familier på mange forskellige områder, og medarbejdere indenfor det boligsociale regi nævner både kontrol af unges adfærd og børneopdragelse, hvor man ikke støtter sine børn i at komme ud og være en del af eksempelvis foreningslivet.

Problematikken omkring negativ social kontrol i nogle miljøer er også en udfordring, som italesættes i forhold til beskæftigelse. En sagsbehandler nævner at rygter og ”dårlige vaner” kan sprede sig i bestemte grupper. Hun oplever, at nogle borgere bliver set ned på, hvis de tager praktikker og forsøger at komme i beskæftigelse, og dette er en problematik, som også ses i det boligsociale. Således mener flere, at der indenfor disse grupper er en tendens til, at borgerne kommer til at holde hinanden nede og væk fra arbejdsmarkedet, hvilket kan gøre arbejdet vanskeligere for sagsbehandleren, da det går ud over den enkelte borgers motivation. Det stærke sammenhold i nogle grupper kan altså være en udfordring. Samtidig er netop sammenholdet også det som mange praktikere, særligt indenfor det boligsociale og det frivillige felt, nævner

som en af gruppens stærkeste ressourcer, hvis man kunne bruge dette sammenhold til at tale gruppen op, og på den måde skabe opbakning til beskæftigelse og engagement i aktiviteter, eksempelvis foreningsliv.

Flere boligsociale medarbejdere og sagsbehandlere oplever, at det er meget vigtigt, at man som professionel tør spørge ind til social kontrol og gå i dialog med borgeren omkring det på en åben måde – uanset om det retter sig mod beskæftigelse, familieforhold eller andet.

En boligsocial medarbejder fortæller:

”Vi er sådan nogle gamle, garvede nogle i faget. Vi tør godt at sige det. Altså med respekt. At det er også okay man har det sådan. Men vi tør godt at sige det, som man muligvis opdager på kommunen, at man ikke tør sige. Eller må sige. Det er jo også noget med at legalisere: ’Vi ved godt, der er social kontrol [...] Hvordan er det med familien derhjemme?’ Mærke og normalisere, det ved vi sker, sker det også for dig? Så kan man jo godt indrømme det.”

Udfordringerne med negativ social kontrol kommer til udtryk flere steder i arbejdet med målgruppen, og det er centralt, at man som medarbejder tør italesætte denne problematik. Det kan være en udfordring, hvis der er en berøringsangst, som gør, at man som medarbejder ikke føler sig tryk ved at gå ind i dialogen omkring negativ social kontrol, og derfor ikke til fulde får afdækket, om det ligger til grund for nogle af borgerens udfordringer.

Kommunernes håndtering af udfordringerne

Ovenstående omkring målgruppens udfordringer baserer sig på erfaringer fra flere forskellige professionelle og frivillige, som på forskellige måder er i kontakt med målgruppen. I det følgende vil det blive fremlagt, hvordan kommunen forsøger at imødekomme nogle af disse udfordringer, og hvilke interne overvejelser der har været i spil omkring dette.

Medarbejdere med kendskab til målgruppen

Flere sagsbehandlere fremhæver, at der kan være en berøringsangst i arbejdet med målgruppen. Derfor oplever de, at er en stor fordel, at man som sagsbehandler kender til målgruppen.

Flere oplever, at deres kollegaer, som ikke er vant til at arbejde med målgruppen, kan opleve udfordringer. Som en fortæller:

”Og det kan være kollegaer, som er pisse-dygtige til at tale med både folk, der er enormt socialt udfordret med misbrug, og med alt muligt, som er så hamrende dygtige til den målgruppe, men af en eller anden grund fuldstændig stejler, lige så snart at borgeren hedder Ahmad og ikke Allan. Selvom Ahmad og Allan måske har de samme udfordringer.”

Sagsbehandlerne fremhæver vigtigheden af at have et kendskab til målgruppen, og i en af kommunerne har sagsbehandlerne på integration haft mulighed for at tage nogle sager tilbage fra deres kollegaer på borgere, som ellers var lagt ud til indsatsen for aktivitetsparate eller jobparate. Her oplevede den pågældende sagsbehandler, at de kollegaer, som tilbageleverede sagerne, var meget glade for at overgive dem.

En sagsbehandler fortæller, at der i vedkommendes kommune har været overvejelser om at samle borgere med flygtningebaggrund, så man ville få nogle mere specialiserede medarbejdere, som samtidig kunne få noget rutine med nogle af de opgaver, som særligt er aktuelle for denne målgruppe, eksempelvis omkring afklaring til rehabilitering. Dog er der også en mulig sårbarhedsproblematik i en sådan model, måske særligt i mindre kommuner, hvor medarbejderstaben i forvejen er forholdsvis lille. I sådanne tilfælde kan specialiseringer gøre enheden sårbar i tilfælde af opsigelser eller omrokeringer.

En anden sagsbehandler nævner, at de har haft stor glæde af at have en sagsbehandler i deres team, som selv har indvandrerbaggrund. Sagsbehandleren fortæller, at de i hele teamet har glæde af den forståelse og input, som denne medarbejder i kraft af sin baggrund kan byde ind med.

En anden kommune har gjort brug af en fremskudt indsats, hvor sagsbehandlerne er rykket tættere på borgerne nogle timer i ugen. Sagsbehandleren oplever, at det gør meget for borgerne at kunne møde sagsbehandlerne i et mere uformelt miljø, og at det gør mødet lidt mindre ”farligt”, selvom sagsbehandlerne stadig er en kommunal instans.

En holistisk behandling af traumer og sygdom

En sagsbehandler fortæller, at de i deres enhed har et samarbejde med et center for torturofre, hvor de har mulighed for at indstille borgere i deres sagsstamme til et længere forløb. Dette er forløb, som har fokus på

bearbejdning af traumer for borgerne, men med et beskæftigelsesrettet fokus, så borgeren gennem dette både får hjælp til at håndtere sine udfordringer på grund af traumer, men samtidig rykker sig tættere på beskæftigelse. Således er både sundhedsfagligt og kommunalt personale en del af forløbet, og målet er at borgeren skal få nogle redskaber til at mestre sine udfordringer, og samtidig få øjnene op for egne ressourcer. Sagsbehandleren fortæller, at det særligt er borgere, som har været i Danmark i længere tid, og hvor andre behandlingsformer har været afprøvet, som bliver tildelt dette forløb. Praktikerne fra det center for torturofre, som sagsbehandleren samarbejder med, uddyber, at det væsentlige i dette forløb netop er, at have fokus på borgerens samlede situation og udfordringer:

”Arbejdsmarkedet, familie er også en væsentlig del af det vi snakker om. Fritid, alt hvor man kan bidrage ind i samfundet, også frivilligt arbejde, og sådan nogle ting. Simpelthen for, med de ressourcer de nu engang har, få dem bragt i spil, ind i det liv og den tilværelse de har. Hele tiden selvfølgelig med fokus på det arbejdsmarkedsrettede, men igen, det er jo også hele udfordringen omkring mennesker med traumer, at det er komplekse udfordringer, de står i. Så det med bare at kigge ensidigt på eksempelvis, at man ikke kan sove om natten, det er jo ikke det, der flytter noget. Det, der flytter noget, det er at prøve at arbejde med det hele menneske, og kigge på hele menneskets livssituation.”

Med denne indsats forsøger kommunen og centret for torturofre i samarbejde at møde de udfordringer, som borgere med traumer står overfor, og samtidig tale denne behandling ind i en kontekst, som handler om at få borgeren tættere på arbejdsmarkedet.

En sproglig og social håndsrækning til virksomhederne

Flere kommuner oplever, at der kan være både sproglige og sociale udfordringer i mødet mellem arbejdspladser og flygtninge og indvandrere. Til at imødekomme de sproglige udfordringer har en kommune et samarbejde med sprogskolen som hedder ”Dansk på arbejdspladsen”. I dette tiltag kommer en sproglærer ud på arbejdspladsen et par timer i ugen og er der sammen med borgeren. Formålet er, at borgeren på denne måde kan lære forskellige ting på arbejdspladsen at kende, lære hvad de hedder på dansk og træne udtale sammen med en sproglærer. Det er ofte arbejdspladsen, som efterspørger indsatsen, fordi der er nogle ting, som borgeren skal kunne for at kunne udføre arbejdet. Det er en indsats, som også kan benyttes til borgere, som er ude af selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet.

En anden kommune har forsøgt at imødekomme nogle af de misforståelser som kan opstå på arbejdspladserne, hvad angår social spilleregler, ved at lave en folder, hvor de imødekommer nogle af de udfordringer eller misforståelser der kan opstå, når man har en udenlandsk medarbejder. De tilbyder samtidig at komme ud og hjælpe med at skabe klarhed over, hvad der ligger til grund for nogle af disse misforståelser, og hvordan de kan undgås.

Hjælp til at forstå systemerne

I en kommune har de en rådgiver, hvis funktion er generel råd og vejledning. Således er der en rådgiver, som sagsbehandleren kan henvise borgerne til, hvis de kan se, at der vil gå for lang tid af deres eget arbejde med at løse nogle af de udfordringer, som står i vejen for at tale om beskæftigelse. Tilbuddet gælder også borgere,

som er ude af integrationsindsatsen, og benyttes overvejende af borgere med anden etnisk baggrund end dansk. Denne rådgiver har således lidt mere tid til at hjælpe med andre problematikker, som ellers kan tage meget tid fra sagsbehandlerens arbejde med beskæftigelse. Således kan denne rådgiver eksempelvis hjælpe med at tage kontakt til skole, børnehave, eller andre instanser, hvor borgeren oplever problemer. Dermed minimeres nogle af de udfordringer, der ellers står i vejen for, at borgeren kan fokusere på beskæftigelse.

En sagsbehandler har lavet et værktøj for at gøre de kommunale indsatser mere overskuelige for borgeren. Målet har været at gøre det mere tydeligt for borgeren, hvilke instanser og medarbejdere i kommunen borgeren skal kontakte for at få hjælp til specifikke problemstillinger. Dette skal både gøre det lettere for borgeren at navigere i det kommunale system, og det skal begrænse den tid, som sagsbehandleren skal bruge på at hjælpe borgeren i den rigtige retning.

Viden og redskaber, som kunne være gavnlige i den kommunale praksis

Ovenstående afsnit har præsenteret nogle overvejelser og initiativer fra den kommunale praksis for at imødekomme nogle af de udfordringer, som gruppen af flygtninge og indvandrere forsat kan have efter lang tids ophold i Danmark.

Gennem interviewene er de forskellige praktikere blevet spurgt ind til, om de oplever, at der er viden og redskaber, som mangler i arbejdet med netop denne målgruppe. I det følgende præsenteres en sammenfatning af nogle af de gennemgående bud på, hvad der kunne forbedre arbejdet med målgruppen.

Et bedre syn for traumerne

Det går generelt på tværs af de inddragede praktikere, at der mangler syn for og forståelse af de traumer, som mange flygtninge og indvandrere kommer med – også selvom de har været i Danmark i en længere periode. Samtidig er der også en forståelse for, at den enkelte sagsbehandler ikke er klædt på til at kunne genkende traumer hos en borger. En sagsbehandler fortæller om et værktøj fra projektet "Hel familie", som er et spørgeskema sagsbehandleren kan bruge til at vurdere, om borgeren viser tegn på mistvivsel eller PTSD.

I forbindelse med det europæiske *PROTECT-ABLE project* er der udarbejdet et **screeningsredskab**, som skal gøre det muligt tidligt at identificere personer med **traumer**, eller som er i risiko for at udvikle traumer. Redskaber består af ti spørgsmål, og er egnet til bl.a. sagsbehandlere.

SIRI har ifm. et udviklingsprojekt oversat redskaber til dansk og testet det i en dansk kontekst.

Find mere information om screeningsværktøjet, og hvordan det bruges, hos Udlændinge- og Integrationsministeriet [her](#).

Traumer anses som en stor forhindring blandt praktikere, som møder borgerne på forskellig vis, så det vil være gavnligt med et øget fokus på dette i arbejdet med målgruppen. Traumerne opleves som stærkt begrænsende for mange af de borgere, som har været i Danmark i en lang periode, og de påvirker borgernes trivsel og handlemuligheder på en lang række områder, herunder eksempelvis beskæftigelse.

Den interviewede medarbejder fra et center for torturofre pointerer, at man med relativt begrænsede midler kan blive bedre til at møde borgere med traumer. Det kræver ikke nødvendigvis en dybdegående forståelse af, hvordan traumer virker, hvilke funktioner i hjernen der er påvirkede, osv. Det er en stor hjælp, hvis man som personale bliver opmærksom på, hvordan ens egen ageren, og ens egne følelser, resonerer med

den traumatiserede borgers system. Man kan altså med relativt få midler klæde personalet bedre på til mødet med traumatiserede borgere.

Det kunne derfor være gavnligt for kommunerne at have nogle simple indkøringer i arbejdet med borgere berørt af traumer, og samtidig sætte fokus på, at dette ikke kun gælder for nyankomne flygtninge. Den indsamlede data fra forskellige praktikere efterlader et billede af, at der er brug for også at rette dette fokus mod de borgere, som har været i Danmark i lang tid. Flere praktikere giver udtryk for, at netop traumedelen, i sammenspil med andre faktorer, kan have en stor indvirkning på evnen til at engagere sig og eksempelvis være motiveret for at komme i arbejde, ligesom det kan have konsekvenser for hele familiens trivsel.

Bygge borgeren op og bygge bro til virksomheder

Det er en fortsat udfordring for en del af borgerne i målgruppen at komme i beskæftigelse, og praktikerne fortæller om både interne og eksterne grunde til denne fortsatte udfordring.

Den indsamlede data peger på, at det kunne være gavnligt at styrke fokus på nogle bestemte områder på vejen mod beskæftigelse: Et større fokus på, hvordan man oparbejder en arbejdsidentitet, hvis man aldrig har haft en, fokus på hvordan man motiverer gennem de interesser og drømme, som borgeren har, samt opmærksomhed på at borgeren forstår systemet, og selv får ejerskab over sit forløb.

Center for borgerinddragende beskæftigelsesindsatser (CUBB) er et partnerskabsprojekt mellem fire kommuner og to institutter på Aalborg Universitet. Projektet skal bidrage til en ændring i offentlige beskæftigelsesindsatser, hvor borgeren i lang højere grad end i dag skal gives ansvar for og ejerskab over egen proces mod beskæftigelse.

Projektet har blandt andet fokus på borgerinddragelse, og på at udvikle et mindset, hvor borgeren bliver en aktiv medspiller. Dette sker blandt andet ved at have fokus på konkrete kommunikative greb i samtalepraksissen, for at sikre plads til borgerens egne input og forståelse.

Læs mere om CUBB-projektet [her](#).

Business Training er et beskæftigelsesprojekt under DRC Dansk Flygtningehjælp. Projektet består af et 'Place and Train'-forløb, hvor kompetenceudvikling på en virksomhed bliver kombineret med en indsats rettet mod sociale og psykiske udfordringer. Målgruppen er flygtninge og familiesammenførte, der som følge af sociale, fysiske og/eller psykiske udfordringer ikke har kunnet inkluderes på det danske arbejdsmarked via eksisterende tilbud.

Læs mere om Business Training [her](#).

Derudover fortalte en sagsbehandler, hvordan det havde været meget gavnligt at deltage i et forløb med Business Training. Her blev hun gjort opmærksom på nogle af de udfordringer, som borgerne møder i jobsøgningen, men som for sagsbehandleren ikke umiddelbart virker som noget, der er en barriere. Det kan eksempelvis være det at skrive et CV, hvis man aldrig har prøvet det før, vide hvor man går hen og afleverer det, hvem man afleverer det til, og så videre. Selvom det er relativt små ting, afspejler det de mange små begrænsninger, der kan være i en jobsøgning for en, som har meget begrænset eller ingen erhvervs erfaring fra tidligere.

Det er derfor vigtigt, at man som sagsbehandler er i stand til at træde et skridt tilbage, og blive bevidst om nogle af sine egne

selvfølgeligheder og de udfordringer, som borgerne i denne målgruppe kan møde. Nogle udfordringer, som på nogle punkter vil adskille sig fra dem, andre borgere møder, også selvom man har opholdt sig i Danmark i lang tid.

Flere praktikere efterspørger desuden værktøjer, der kan gøre det mere tydeligt for borgeren, hvilke kompetencer borgeren opnår gennem eksempelvis praktikforløb. Det er vigtigt, at borgeren selv får øje for egne kompetencer og erfaringer, får det på sit CV, og dermed får en forståelse af, at det bringer borgeren tættere på beskæftigelse.

Hos Bæum Kommune i Norge har de haft stor succes med projektet "Arbeid fra dag én". Projektet baserer sig på metoden *Supported Employment*, hvor grundtanken er, at alle har ressourcer som kan bruges i arbejdslivet, og man laver et individuelt forløb, som matcher borgerens behov.

I projektet arbejdes der efter en "arbejde først"-tankegang, hvor det først prioriteres at matche borgeren med en virksomhed med fokus på ordinære timer. Projektet øgede andelen, som kom i job eller uddannelse, fra 49% til 70%.

Ift. virksomhederne indikerer erfaringerne fra en række af de adspurgte praktikere, at der også er grund til at gøre en indsats, som gør det lettere for både virksomheder og borgerne at finde hinanden i en arbejdsmarkedsrelation. En af de inddragede kommuner har udarbejdet en folder til virksomheder med tilbud om hjælp, men det kan også være andre tilbud. En medarbejder nævner, at vedkommende savner flere opkvalificeringsforløb i samarbejdet med virksomheder, som mangler arbejdskraft, hvor kommunen eller andre bistår med undervisning af medarbejderne, for at imødekomme eventuelle sproglige eller andre barrierer.

Systemer der taler sammen og guider borgerne

Også gruppen af udsatte flygtninge, der har været i Danmark i mange år, har behov for støtte til bedre at forstå den kontekst, de skal operere i. Dette gælder dels det kommunale systemer med dets forskellige aktører.

Det gælder dog også øvrige instanser, som målgruppen møder i hverdags- og familielivet. Her er det særligt ift. skole og daginstitutioner, at flere praktikere oplever et behov for viden hos mange i målgruppen, som ikke bliver imødekommet i dag, og som påvirker børnenes skolegang.

Center for Udsatte Flygtninge har lavet en undersøgelse af *virkningsfulde beskæftigelsesindsatser* for udsatte og traumatiserede flygtninge i de nordiske lande. Undersøgelsen er baseret på omfattende research og kan være inspirationskilde til beskæftigelsesrettede indsatser for målgruppen.

Find rapporten [her](#).

En boligsocial medarbejder overvejer, hvilke tiltag der kunne være gavnlige:

"Eller holde nogle eksterne møder. Ligesom der altid er nogle skolestartsmøder, når børn starter i skole. At der så faktisk var nogle, der er særlige til folk med anden etnisk baggrund, hvor man faktisk får forklaret, hvad vil det sige at gå i skole. Hvad vil det sige at have et forældresamarbejde. Så man får understreget nogle af de ting, som de selv er sindssygt meget i tvivl om. Bare så de i hvert fald ved, hvad det er de skal gå ind til. For nogle gange tror jeg ikke at de ved, hvad de rent faktisk går glip af. Og de ved ikke, at de skal vide det heller."

MindSpring er psykosociale gruppeforløb for og med flygtninge og indvandrere. Gennem MindSpring får deltagerne styrkede handlekompetencer gennem ny viden og bevidstgørelse af egne reaktioner på en tilværelse i eksil. Gruppeforløbene tilbyder deltagerne værktøjer til at handle på konkrete udfordringer i deres daglige tilværelse i Danmark.

Læs mere om MindSpring [her](#).

Det er et gennemgående tema, at der mangler formidling til mange familier omkring netop skole, foreningsliv og børneopdragelse. Nogle redskaber, som klæder forældrene bedre på til at støtte op omkring deres børn, og samtidig fjerner noget af den usikkerhed, som flere praktikere oplever hos gruppen af forældre.

Generelt går det igen, særligt hos de frivillige og hos de boligsociale medarbejdere, at der er behov for at nedbryde den silotænkning, som kan forekomme i det kommunale regi, og som kan spænde ben for en helhedsorienteret indsats. Dette

gælder også på tværs af enheder, hvor særligt flere i det boligsociale regi udtrykker et ønske om mere koordinering og viden om, hvad andre instanser laver, så ressourcerne kan blive brugt mest optimalt, og borgerne ikke oplever mange forskellige aktører og aktiviteter, som vil det samme for borgeren, men som ikke er koordinerede.

En pointe, som flere fremhæver, er desuden, at der er brug for at tydeliggøre, at systemet i Danmark har til formål at være et sikkerhedsnet og en støtte, da flere borgere i målgruppen kan have erfaringer med systemer som noget, der undertrykker og straffer. Det betyder manglende tillid, som kan være en stor barriere.

Medarbejdere med større kendskab til målgruppen

Det er en generel oplevelse blandt mange praktikere, at der flere steder er behov bedre kendskab til målgruppen for de medarbejdere, som har med målgruppen at gøre. Flere fortæller, at det kunne være gavnligt med opkvalificering af medarbejdere for at klæde dem bedre på til at møde borgerne i netop denne målgruppe. Behovet hænger bl.a. sammen med, at flygtninge og indvandrere, der har været mange år i Danmark, ofte møder sagsbehandlere eller andre medarbejdere, der primært eller udelukkende har erfaringer fra den kommunale normalindsats.

Som en sagsbehandler her fortæller, kan der være nogle udfordringer i, at der ikke er samme fokus på gruppen af flygtninge- og indvandrere, som der var for nogle år tilbage:

”Og så kan man sige, så er der jo generelt ikke ret meget at deltage i aktuelt, hvis man vil have noget viden omkring målgruppen. Altså, alt muligt er jo droppet ned alle steder. [...] Så der er jo heller ikke nogen steder, hvor man bare lige kunne sende en medarbejder hen, der måske lige skulle have et brush-up på, hvad er det nu med den her målgruppe, hvad er det lige, vi skal være opmærksomme på. Hvad er der lige af 10, 20 hurtige pointer, der gør at man måske nemmere kunne agere med målgruppen. Det findes ikke længere.”

Flere sagsbehandlere fremhæver dette behov for opkvalificering, og ser det som en væsentlig mangel, da det kan sætte nogle begrænsninger på forståelsen af målgruppe, og for nogle medarbejdere spænde ben for det faglige arbejde, som denne sagsbehandler beskriver:

”Folk lader et filter gå ned, ligeså snart at det er en borger med udenlandsk herkomst, hvis ikke man har nogen erfaring med målgruppen. Så er det som om, der ryger et filter ned, som gør at man fuldstændig glemmer, man er uddannet pædagog eller socialrådgiver eller læge eller et eller andet, og så kan man slet ikke tænke fagligt.”

Dette gribes an på forskellige måder i kommunerne. Nogle fokuserer mere på, at holde nogle af borgerne i integrationsafdelingen, hvor den specialiserede viden om målgruppen er, mens der andre steder holdes fast i, at borgerne overgår til normalindsatsen, når de er ude af integrationsprogrammet. Når målgruppen ikke er placeret hos medarbejdere, som har en specialiseret viden om målgruppen, oplever nogle sagsbehandlere dog, at deres kollegaer kan have udfordringer. En del medarbejdere har også udtrykt, at de selv oplever at mangle kendskab til målgruppen, og at mere viden kunne fremme samarbejde og forståelse. Det handler både om at vide, hvad målgruppen har med i bagagen, men også om som fagperson at føle sig tryk ved målgruppen og sin indsats. Flere fremhæver også, at bedre kendskab til målgruppen er afgørende for at mindske den berøringsangst, der kan være, og medvirke til, at man som sagsbehandler tør gå ind og adressere nogle af de tungere emner. Samtidig kan der også være nogle praktiske foranstaltninger, som eksempelvis at bruge tolk til samtaler, som kræver en vis erfaring eller viden.

Center for Udsatte Flygtninge tilbyder kurser, oplæg og fyraftensmøder til opkvalificering af fagprofessionelle, som arbejder med flygtninge. Arrangementerne skræddersys efter de specifikke behov, og kan hjælpe til at blive klædt bedre på i arbejdet med blandt andet traumer, kulturforståelse og det beskæftigelsesrettede arbejde med udsatte flygtninge.

Læs mere om Center for Udsatte Flygtninge og muligheden for at bestille et oplæg [her](#).

En fordel ved en specialiseret integrationsenhed, som fremhæves i en kommune med en sådan organisering, er, at man måske i større grad har medarbejdere, som er passioneret omkring at arbejde med flygtninge og indvandrere. Foruden en øget forståelse for målgruppens behov, mærkes også en positiv effekt af, at medarbejderne har en nysgerrighed og interesse for målgruppen.

Er der ikke mulighed for at lave en specialiseret indsats, peger flere praktikere på, at det kan være gavnligt at blive bedre til at klæde sagsbehandlerne på i arbejdet ved denne målgruppe. Det kan være ved at have nogle enkelte medarbejdere i normalindsatsen, hvor alle borgere med flygtninge- eller indvandrerbaggrund bliver placeret, for på den måde at opnå en specialisering i normalindsatsen. Det kan også være ved at tilbyde medarbejderne noget fagligt input omkring målgruppen, eksempelvis ved en kollega med kendskab til målgruppen eller hos en ekstern aktør. Heri ligger også viden om traumer enkle redskaber til arbejdet med borgere med traumer.

Flere medarbejdere indenfor det boligsociale og kommunale regi har positive erfaringer med at have medarbejdere i deres team, som selv har minoritetsbaggrund. De anbefaler således fokus på at skabe diversitet i medarbejdergruppen, når der rekrutteres nye medarbejdere. Dette bunder både i muligheden for en bedre sproglig forståelse, men også i, at det kan skabe tryghed for borgeren at blive mødt af en medarbejder, som vedkommende kan spejle sig i.

Afrunding

Denne rapport sigter efter at klarlægge nogle af de centrale udfordringer, som flygtninge og indvandrere kan stå over for, også efter længere tids ophold i Danmark.

Mange af praktikerne, der er blevet interviewet, har haft et tydeligt ønske om at specificere, at de oplever, at en stor del af gruppen af flygtninge og indvandrere klarer sig rigtig godt. På baggrund af ovenstående fortællinger er det dog samtidig tydeligt, at denne gruppe fortsat møder nogle udfordringer som er særegne for dem, og som giver anledning at undersøge muligheden for at forbedre den eksisterende praksis. Den eksisterende forskning underbygger billedet af, at mange klarer sig godt, men at en gruppe fortsat oplever komplekse udfordringer. Vi håber, at de frembragte udfordringer og bud på, hvor der kan sættes ind i den kommunale praksis, kan give inspiration til det videre arbejde med målgruppen.

Nogle af udfordringerne, som denne undersøgelse identificerer, er også gældende for socialt udsatte etnisk danske borgere, der også kan have udfordringer med at forstå og have tillid til systemet, og mangle tro på egne evner. En del af de virksomme indsatser som præsenteres fra kommunerne, og klarlægningen af hvor der er behov for ny viden og redskaber, er således også relevante for gruppen af etnisk danske udsatte borgere. Derudover er der en række problematikker, som er særegne for borgere, som har flygtninge og indvandrerbaggrund. Det gælder særligt udfordringer i forhold til traumer, sprog og kulturel forståelse. Her har den målgruppe, som vi i denne undersøgelse har zoomet ind på, nogle af de samme udfordringer som nyankomne flygtninge har.

Danmark modtager lige nu et meget begrænset antal flygtninge, hvilket kan begrænse kapaciteten i den enkelte kommune og opmærksomheden på gruppen i det daglige arbejde. Den data, som er indsamlet til denne rapport, underbygger dog tydeligt den eksisterende litteratur på området, som viser, at der fortsat er behov for en styrket indsats for at sikre integration og trivsel for alle flygtninge og indvandrere i Danmark – ikke mindst dem, der har været i Danmark i mange år, og deres børn.

Litteraturoversigt

- Als Research, *Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse i Københavns Kommune*, 2020
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, *Indvandrere og efterkommere bliver i højere grad mønsterbrydere*, 2019
- Christian Bennike, *Ny ph.d: Økonomisk pisk får ikke indvandrere i arbejde*, Information, 2015
- Center for Boligsocial Udvikling, *Fremskudt beskæftigelse i udsatte boligområder*, 2020
- Center for Udsatte Flygtninge, *Arbejdets betydning for flygtninge med traumer*, 2011
- Center for Udsatte Flygtninge, *Beskæftigelse og traumatiserede flygtninge*, 2019
- Center for Udsatte Flygtninge, *Om kønsligestilling i arbejdet med integration af flygtninge*, 2020
- Malte Dahl, *Detecting Discrimination. How Group-based Biases Shape Economic and Political Interactions: Five Empirical Contributions*, Københavns Universitet, 2019
- Danmarks Statistik, *Indvandrere i Danmark*, 2019
- Danmarks Videnscenter for Integration, *Indvandrere på kontanthjælp modtager mindre aktivering*, 2020
- Det Kriminalpræventive Råd, *Kriminalitet og etniske minoriteter*, 2019
- Det Nationale Integrationsbarometer, *Tal & analyser - Beskæftigelse*, 2020
- Jens Ejsing, *Vrede unge mænd*, Berlingske, 2015
- Frank Hvilsom, *De er vokset op med ufaglærte forældre i almene boligområder. Nu bryder flere og flere unge mønsteret*, Information, 2021
- Mandag Morgen, *Færre flygtninge kommer i job efter paradigmeskifte*, 2020
- Regeringen, *Ét Danmark uden parallelsamfund*, 2018
- Rockwoolfonden, *Starthjælp gør flygtninge til Danmarks fattigste*, 2019
- Statens Serum Institut, *Smittetallet steg yderligere i uge 32*, 2020
- Udlændinge- og Integrationsministeriet, *Analyse af børn af efterkommere med ikke-vestlig oprindelse*, 2018
- Udlændinge- og Integrationsministeriet, *Selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet og introduktionsprogrammet*, 2020
- Udlændinge- og Integrationsministeriet, *Tal på udlændingeområder pr. 31.12.2020*, 2021
- Vive, *Jobrettet integration*, 2020
- Væksthusets Forskningscenter, *Ikke-vestlige indvandrere karakteristika, jobparathed og aktive indsatser*, 2018
- Væksthusets Forskningscenter, *Somaliske kvinders fortællinger om arbejde og ledighed*, 2019

Bilag 1 - Metode

Målet med undersøgelsen er at belyse hvilke udfordringer, der knytter sig til målgruppen, og indenfor hvilke sfærer det særligt kommer til udtryk. Målet er endvidere at kunne klarlægge nogle mulige huller i den eksisterende viden om målgruppen og dennes problemstillinger, og dermed at kunne bidrage til gavnlige fremtidige tiltag.

For at klarlægge målgruppens udfordringer, har vi foretaget en række interviews med relevante praktikere, som i deres arbejde eller indsats er i kontakt med målgruppen, og dermed har et indgående kendskab til, hvilke udfordringer målgruppen ofte oplever indenfor forskellige områder.

For at afdække relevante aspekter indenfor beskæftigelse og uddannelse for de voksne i målgruppen, har vi talt med relevante kommunale medarbejdere. Målet med disse interviews var at afdække hvordan kommunerne/de kommunale medarbejdere oplever udfordringerne med den pågældende målgruppe, hvad de ser som væsentlige problematikker, og hvad de selv oplever at mangle viden om for bedre at hjælpe målgruppen i beskæftigelse eller på anden vis. Vi har interviewet sagsbehandlere, som sidder med den daglige kontakt til målgruppen ude i jobcentre. Denne gruppe har den helt centrale funktion kommunalt ift. målgruppen, og det har derfor været relevant at få indblik i deres praksis, hvordan de oplever arbejdet med målgruppen, og om de oplever at mangle viden eller redskaber ift. specifikke områder. Der har i den eksisterende litteratur ikke været særlig meget fokus på at lade netop de kommunale sagsbehandlere komme til orde, og dermed specifikt spørge ind til frontmedarbejdernes oplevelser. Det har derfor været centralt for denne undersøgelse at række ud til medarbejdere i det kommunale regi for at kunne inddrage deres erfaringer.

Yderligere har vi foretaget en række interviews med boligsociale medarbejdere. Inddragelsen af disse skyldes, at de ofte er i tæt kontakt med målgruppen i deres daglige arbejde. Det er forventeligt, at de boligsociale medarbejdere har en anden tilknytning til og erfaring med målgruppen, da de møder dem i andre fora, som i højere grad er bygget op omkring kendte og hjemlige omgivelser. De boligsociale medarbejdere vil ofte være i kontakt med målgruppen i forbindelse med lokale indsatser, hvor målgruppens kompetencer og ressourcer bringes i spil, og det var derfor vores forventning, at de boligsociale medarbejdere vil have et anderledes syn på – eller indblik i – målgruppen, som kan bidrage til flere nuancer i klarlægningen af målgruppens udfordringer.

Videre har vi interviewet personer som i deres arbejde, herunder også frivilligt arbejde, er i kontakt med målgruppen. Udvælgelsen af praktikere har været afhængig af tilgængeligheden i de udvalgte kommuner. Overordnet forsøgte vi at inddrage personer, som kunne bidrage til den bredest mulige forståelse af de komplekse problemstillinger, herunder sundhedsfaglige praktikere, NGO'er som arbejder lokalt, eller frivillige, eksempelvis under DRC Dansk Flygtningehjælp.

Interviewform

Alle interviews er udført som semistrukturerede kvalitative interviews, hvor der på forhånd var planlagt en række spørgsmål til de relevante praktikere. Disse spørgsmål tog udgangspunkt i de udfordringer og muligheder, som fremgår af den eksisterende litteratur på området. Det semistrukturerede interview satte således en ramme for samtalen, som sikrede at relevante aspekter blev belyst. Samtidig gav denne struktur mulighed for nye input, og øgede dermed chancen for at også aspekter, som ikke var tydelige inden

interviewets start, belyses. Dette har været væsentligt, da målet netop var at gøre brug af den viden om og erfaring med målgruppen, som praktikerne er i besiddelse af.

Udvælgelse af kommuner

Undersøgelsen bygger på data fra relevante praktikere i fem kommuner. Afgrænsningen af kommuner blev lavet ud fra ønsket om at komme bredt omkring den gruppe af praktikere, som beskæftiger sig med målgruppen i kommunerne, og dermed opnå et mere holistisk billede af udfordringer og mangler på området. Selvom målet dermed ikke er at kunne generalisere vores fund til alle kommuner, blev der i udvælgelsen af kommuner lagt vægt på at inkludere flere størrelser, geografisk placering og forskellige praksis, for at opnå det bredest mulige billede.

Undersøgelsen bygger på data fra kommunerne Assens, Roskilde, Greve, Brønderslev og Haderslev.

Bearbejdning af data

På baggrund af dataindsamlingen har vi sammenfattet den nye viden fra de forskellige praktikere indenfor de fem kommuner. Målet har været at indsamle erfaring på forskellige niveauer i arbejdet med målgruppen. Med dette overblik har vi ønsket at fremhæve både virksomme indsatser og eventuelle samarbejder, men samtidig afdække de centrale udfordringer, som praktikerne oplever. Målet har således været at afdække eventuelle "videns-huller" som mangler at blive udfyldt.